

Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Öfke ve Yalnızlık Özellikleri

Nurten KAYA*, Hatice KAYA**, Nurdan YALÇIN ATAR***, Nuray TURAN****, Zehra ESKİMEZ*****, Aylin PALLOŞ*****, Aylin AKTAŞ*****

* Yrd. Doç. Dr., İ.Ü. Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı
 ** Yrd. Doç. Dr., İ.Ü. Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı
 *** Msc., İ.Ü. Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı
 **** Msc., İÜ Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı
 ***** Msc., İÜ Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı
 ***** Msc., İÜ Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

İLETİŞİMDEN SORUMLU YAZAR:

Yrd. Doç. Dr. Nurten KAYA

Adres/Adress: İstanbul Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Abide-i Hürriyet Caddesi 34381 Şişli /İSTANBUL

Tel: +902124400000 / 27066

Faks: +902122244990

E-posta: nurka@istanbul.edu.tr

nurtenkaya66@gmail.com

nurtenkaya66@hotmail.com

ÖZET

Amaç: Bu çalışma hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin öfke ve yalnızlık özelliklerini belirlemek amacı yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı kesitsel türde planlanan araştırmanın evrenini, bir Hemşirelik Yüksekokulu ve bir Sağlık Yüksekokulu'nun Hemşirelik, başka bir Sağlık Yüksekokulu'nun Ebelik Bölümü'ndeki 1002 öğrenci, örneklemi ise tabakalı rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen toplam 667 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya başlamadan önce kurumlardan yazılı, öğrencilerden sözlü bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Veri toplama aracı olarak Öğrenci Tanıtım Formu, Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği ve UCLA Yalnızlık Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde, frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, ortanca, minimum-maksimum, Pearson Correlation, Independent Samples Test, One-Way ANOVA testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %88.6'sının kız, yaş ortalamasının 20.57 (SS=1.98), sürekli öfke düzeyi puan ortalamasının 21.61 (SS=5.18); öfke tarzı ölçeğinin kontrol altına alınmış öfke alt boyutunun puan ortalamasının 21.59 (SS=4.73); dışavurulmuş öfke alt boyutunun puan ortalamasının 16.68 (SS=3.92); bastırılmış öfke puan ortalamasının 17.74 (SS=3.89), UCLA-Yalnızlık Ölçeği puan ortalamasının 36.28 (SS=10.01) olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sürekli öfke ve öfke ifade tarzı ölçeği puanları ile UCLA yalnızlık ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlılık taşıyan ilişkiler bulunmuştur. Öte yandan öğrencilerin cinsiyet, yaş, eğitim gördüğü okul, okuldaki sınıfı, ekonomik durum, hemşirelik/ebelik mesleğini isteyerek seçip seçmediği değişkenleri ile Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği ve UCLA Yalnızlık Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar belirlenmiştir.

Tartışma ve Sonuç: Hemşirelik ve ebelik öğrencileri öfke ve yalnızlık duygularını yaşayabilmektedir. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin öfke enerjisini olumlu bir şekilde kullanmaları için rehberlik programlarının düzenlenmesinin gerektiği ve böylece yalnızlık da dâhil ilişkili sorunların çözümlenebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: ebelik öğrencileri, hemşirelik öğrencileri, öfke, öfke ifade tarzı, yalnızlık

ABSTRACT

Nursing and Midwifery Students' Anger and Loneliness Characteristic

Objective: The present study was conducted in order to determine nursing and midwifery students' anger and loneliness characteristics.

Method: The population of this study, which had a descriptive cross-sectional design, comprised a total of 1002 students from three training locations: a school of nursing, the nursing program of a health vocational school, and the midwifery program of a health vocational school. From this population, the sampling group was formed by 667 students who are selected with stratified random sampling. Before the start of the study, related permissions were taken from the institutions, and verbal informed consents were obtained from the students. Student Information Forms, Trait Anger and Anger Expression Scales, and The UCLA Loneliness Scale were used as data collection tools. Data analysis was performed with frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, median, minimum, maximum, Pearson Correlation, Independent Samples Test, One-Way ANOVA tests were used.

Findings: From among the students, 88.6% were women, and the average age was 20.57 (SD=1.98) years. The mean value of the trait anger level of students was 21.61 (SD=5.18) point. Also it was seen that the mean value of the anger control subscale was 21.59 (SD=4.73) point, the mean value of the anger-out subscale was 16.68 (SD=3.92) point, the mean value of the anger-in subscale was 17.74 (SD=3.89) point, the mean value of the UCLA loneliness scale was 36.28 (SD=10.01) point. Statistically significant relationships were found between students' Trait Anger and Anger Expression Scales scores and The UCLA Loneliness Scale scores. On the other hand, statistically significant differences were observed between Trait Anger and Anger Expression Scales, and The UCLA Loneliness Scale scores of the students by the variants of gender, age, school, year at school, economic status, and the voluntary/involuntary preference of nursing profession.

Discussion and Conclusion: Nursing and midwifery students may experience feelings of anger and loneliness. It is thought that guidance programmes should be established in order to use positively nursing and midwifery students' energy of anger and that the related problems including loneliness can be resolved.

Keywords: midwifery students, nursing students, anger, anger expression style, loneliness

GİRİŞ

Öfke, doyurulmamış isteklere, istenmeyen sonuçlara ve karşılanmayan beklentilere verilen, son derece doğal, evrensel ve insanı duygusal bir tepkidir. Öfke duygusu, sevgi, korku, hoşlanma gibi temel duygulardan biridir (Soykan 2003, Duran ve Eldeleklioğlu 2005, Bayrı ve Kelleci 2009, Kaya ve Solmaz 2009). Öfkenin, bireyi uyarıcı, koruyucu veya harekete geçirici olan işlevleri, bu duygusal yaşantının, yaşamın devamı için ne kadar önemli olduğuna işaret etmektedir. Öfke, bir taraftan organizmayı bir sorun olduğu konusunda uyarırken, diğer taraftan da organizmanın kendisine zarar verici veya saldırgan davranılma eğiliminin farkına varması konusunda etkin rol oynar (Soykan 2003).

Engellenme, haksızlığa uğrama, fiziksel incinme ve yaralanmalar, tacize uğrama, hayal kırıklığı, saldırıya uğrama, kıskırtma ve tehdit, rahatsız edici ve hoş olmayan uyaranlar, memnuniyetsizlik, kişisel haklara ve benliğe saygı gösterilmemesi, kabul edilen sosyal normların ihlali, kötülük içeren davranışlar genellikle öfkeye yol açan nedenler arasında sayılmaktadır. Sonuç olarak, biyolojik, psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik faktörler öfke üzerinde etkili olabilmektedir (Kaya ve Solmaz 2009). Öte yandan öfke, bireyde fizyolojik, bilişsel ve davranışsal değişikliklerin meydana gelmesine yol açar. Kas gerginliğinin artması, kaşların çatılması, yüzün kızar-

ması, terleme, üşüme, uyuşma, boğulma hissi, ağzın kuruması vs. öfkenin fizyolojik belirtileri arasında sayılmaktadır. Bireydeki bilişsel değişimler, öfkenin nasıl yorumlandığı ile ilgilidir. Öfkeye yol açtığı düşünülen olaylar kişiyi öfkelenmez; aksine birey inanç, yorum ve değerlendirme kalıpları doğrultusunda olaylara öfkelenmektedir. Öfkenin davranışsal yönü ise öfkeyi doğuran ve kıskırtan duruma verilen tepkileri içermektedir (Duran ve Eldeleklioğlu 2005). Bu bağlamda bastırılmış öfke, öfke yaratan düşünce ve duyguları bastırma eğilimini; dışavurulmuş öfke, çevredeki insanlara veya objelere yönelik saldırgan davranışlar gösterme eğilimini; kontrol edilen öfke ise, öfke yaşantısını veya öfkenin ifadesini kontrol edebilme yeteneğini yansıtmaktadır (Duran ve Eldeleklioğlu 2005, Kaya ve Solmaz 2009).

Bireyin kendisini tanıması ve uygun ifade yolları ile öfkesini belirtmesi durumunda, öfkenin bireye olumlu bir güç sağladığı sağlıklı ve uyumu kolaylaştıran bir duygu olduğu bilinmektedir. Öfkenin kabul edilebilir bir şekilde açıkça ifade edilebilmesi olumlu bir kişilik özelliğidir (Duran ve Eldeleklioğlu 2005, Kaya ve Solmaz 2009). Ancak kontrol edilemeyen, inkâr ya da bastırma ile yok sayılan bu tür duygular, kişinin hem kendisi hem de çevresi için zararlı olma potansiyeli taşımaktadır (Soykan 2003). Öfke ve ifade biçiminin, kişilerarası ilişkiler, ruhsal ve fiziksel sorunlar üzerinde önemli bir etki-

si vardır (Kaya ve Solmaz 2009).

Öfke kontrol edilemediği takdirde bireyin karşılaşılabileceği olumsuz yaşantılardan biri de yalnızlıktır (Koçak 2008). Yalnızlık ise çevreye uyumun bozulduğu, bireyin kendini kimsesiz ve anlaşılmamış hissettiği, umutsuzluk ve mutsuzluğun egemen olduğu bir durum olarak tanımlanabilir (Ersanlı ve ark. 2004). Aslında öfke ve yalnızlık birbirinin nedeni ve sonucu şeklinde kendini gösterebilir. Yalnız bireyin daha kolay öfkelenildiği, öfkelenen bireyin ise sosyal uyumunun azalacağı ve sonuçta bireyin yalnızlık yaşayabileceği bilinmektedir (Akdoğan 2007). Bıyık (2004) öfkesini içte tutma düzeyi yüksek ve kontrol etme düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinin yalnızlık duygularının daha yüksek olduğunu bildirmektedir.

Yalnızlık duygusu umutsuzluk ve mutsuzluk içerip bireye acı veren bir durum olmasıyla yalnız olmayı isteme durumundan ayrılır. Çünkü insan doğası gereği sosyal bir varlıktır (Karaoğlu ve ark. 2009). Yalnızlık yaşantısında birey, bâzen gerçekten kendisinin duygusal olarak oldukça zorlanmasına neden olan olumsuz, nahoş duygular yaşamasına sebep olabilmektedir. Bu olumsuz duygular arasında depresif duygu durumu, ümitsizlik, üzüntü, mutsuzluk, diğerlerine ve kendine yönelmiş öfke, yabancılaşma, soyutlanma yer almaktadır. Yalnız bireyler bu durumla başetme noktasında işlevsel olmayan başetme yöntemlerini kullanabilmektedir. Yalnızlık yaşayan bireyler; içindeki acıyı öfkeye dönüştürüp diğerlerine yansıtabilmekte ya da öfkeyi kendisine yöneltip bu durumla baş etmek için intihar gibi kendine zarar verici davranışları düşünebilmektedir (Duy 2003, Yaşar 2007).

Öfke ve yalnızlık duyguları, üniversite öğrencilerinin de sık yaşadığı duygulardır. Üniversite öğrencilerinin çoğu gelişim dönemi olarak "son ergenlik" olarak adlandırılan ergenlik döneminde bulunmaktadır (Duy 2003). Öfke duygusu özellikle bireyin gelişim sürecinin en fırtınalı dönemi olan ergenlik döneminde yoğun bir şekilde yaşanır (Duran ve Eldeleklioğlu 2005). Bireyde hızlı gelişim ve değişimin yarattığı gerilim; bilgi ve deneyim eksikliği ile de birleşerek ergenin sosyal düzene ve kurallara uyum göstermesini zorlaştırır. Bu dönemdeki gençler problem çözme becerileri açısından kendilerini yetersiz algılayabilmekte, haksızlığa uğrama ve eleştirilme gibi olaylar ile karşı karşıya kaldıklarında kendilerini engellenmiş hissedebilmekte ve dolayısı ile bu duygular karşısında öfkelenmektedirler (Kesen ve ark. 2007, Koçak 2008, Şahin ve Batıgün 2009, Adana ve Arslantaş 2011).

Öte yandan üniversite öğrencileri, çalkantılı bir dönem olan son ergenliğin yanı sıra, yetişkinliğe geçiş sürecinin de getirdiği stresörleri aynı anda yaşayabilmektedir (Aştı ve ark. 2005). Ailelerinden uzakta üniversite ortamına gelen gençlerde, bir grubun üyesi olma, bir meslek sahibi olma ve geleceğe yön verme idealleri ile yeni bir okula, yeni bir kente ve yabancı bir çevreye uyum sağlama çabaları pek çok öğrencide değişik sorunlar ortaya çıkarmakta, öğrenciler geleneksel düzene ve kendilerine yabancılaşabilmektedir (Yılmaz ve ark. 2008). Artan eğitimsel ve bireysel sorumlulukların yanında, birey anlamlı ve yakın ilişkiler kurarak hem geride bıraktığı sosyal desteğin telafisini sağlamak hem de karşılaştığı yeni durumlara ilişkin uyum sağlamak durumundadır. Bu dönemin getirdiği güçlüklerle baş etme noktasında anlamlı ve doyurucu ilişkiler kurabilmek son derece önem kazanmaktadır (Duy 2003). Arkadaş ilişkilerinde yaşadıkları sorunlar ve kimliklerine yönelik olarak algıladıkları olumsuz algılar nedeniyle, üniversite öğrencilerinin yöneldikleri en temel duygunun öfke olduğu vurgulanmaktadır (Akdoğan 2007).

Üniversite eğitimi, bireyin hem kişisel hem de mesleki gelişimi açısından önemli rol oynar. Birey, aile ve toplumun sağlığını korumak ve geliştirmek, bakım ve tedavi sorumluluğunu üstlenmek üzere eğitilen ve geleceğin sağlık bakım profesyonelleri olan hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin öncelikle kendilerinin biyo-psiko-sosyal yönden sağlıklı olmaları gerekmektedir. Ancak öfkesini kontrol edemeyen, anlamlı ve doyum sağlayan ilişkiler kuramayan hemşirelik ve ebelik öğrencileri; hizmet verdikleri bireye ve/veya yakınlarına, topluma, meslektaşlarına, sağlık ekibi üyelerine karşı sorumluluklarını yerine getirmede bir takım güçlüklerle karşılaşır. Eğitim sürecinde bu sorunların saptanması ve gerekli desteğin belirlenmesi ve sağlanması öğrencinin bireysel, eğitimsel ve mesleki açıdan gelişimi için oldukça değerlidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Türü:

Bu çalışma, hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin öfke ve yalnızlık özelliklerini belirlemek amacı ile tanımlayıcı kesitsel türde yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları aşağıda sıralanmıştır:

- 1.Öğrencilerin bireysel özellikleri nedir?
- 2.Öğrencilerin sürekli öfke ve öfke ifade tarzı, yalnızlık özellikleri nedir?
- 3.Öğrencilerin sürekli öfke ve öfke ifade tarzı ile yalnızlık düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
- 4.Öğrencilerin bireysel özellikleri sürekli öfke ve

Tablo 1. Evren ve Örneklem Dağılımı

	Evren	Örnekleme Alınan Öğrenci Sayısı	
		n	%
Hemşirelik Yüksekokulu	580	381	65.69
Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik	212	152	71.70
Sağlık Yüksekokulu Ebelik	210	134	63.81
TOPLAM	1002	667	66.57

öfke ifade tarzı ile yalnızlık düzeylerini etkiler mi?

Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi: Araştırmanın evreni, bir hemşirelik yüksekokulu, bir sağlık yüksekokulunun hemşirelik ve başka bir sağlık yüksekokulunun ebelik bölümünden olmak üzere toplam 1002 öğrenciden meydana gelmiş ve bu evren arasından 667 öğrenci örnekleme alınmıştır. Örneklem tabakalı rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Tablo 1’de her bir okuldaki toplam ve araştırmaya alınan öğrenci sayısı görülmektedir.

Veri Toplama Araçları: Veri toplama aracı olarak Öğrenci Tanıtım Formu, Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği ile UCLA Yalnızlık Ölçeği kullanılmıştır.

Öğrenci Tanıtım Formu: Form araştırmacılar tarafından hazırlanmış olup; cinsiyet, yaş, medeni durum, şu anda eğitim gördüğü okul, okuldaki sınıfı, gelir durumu, hemşirelik/ebelik mesleğini isteyerek seçip seçmediği değişkenlerinden oluşmaktadır. Ayrıca ankete “fiziksek görünümünüzü nasıl değerlendiriyorsunuz”, “mezun olduktan sonra nasıl bir hemşire/ebe olacağınızı düşünüyorsunuz” soruları eklenmiştir. Bu soruları; en olumlu yanıtın yedi, en olumsuz durumun ise bir olduğu kalibre edilmiş yatay bir termometre üzerinde kendilerini en iyi tanımlayan durumu işaretleyerek cevaplandırmaları istenmiştir.

Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği (SÖ-ÖTÖ): Orijinali (Trait Anger and Anger Expression Scales) Spielberger ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (Spielberger et al. 1983). Türkçe’ye uyarlanması Özer (1994) yapmıştır. 34 maddelik 4 aşamalı likert tipi bir ölçektir. Sürekli öfke ve öfke tarzı olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Sürekli öfke 10 soru (bu boyuttan minimum 10, maksimum 40 puan alınabilmektedir), öfke tarzı ise 24 sorudur. Öfke tarzı; “bastırılmış öfke” (8 soru), “dışavurulmuş öfke” (8 soru) ve “kontrol altına alınmış öfke” (8 soru) olmak üzere üç alt boyuta ayrılmıştır. Öfke tarzı alt boyutunda yer alan bastırılmış öfke, dışavurulmuş öfke, kontrol altına alınmış öfke boyutlarının her birinden alınabilecek puanlar 8-32 arasındadır. Sürekli öfke alt boyu-

tundan alınan yüksek puanlar, öfke düzeyinin yüksek olduğunu; bastırılmış öfke alt boyutundaki yüksek puanlar öfkenin bastırılmış olduğunu; dışavurulmuş öfke alt boyutundaki yüksek puanlar öfkenin kolayca ifade ediliyor olduğunu; kontrol altına alınmış öfke alt boyutundan alınan yüksek puanlar öfkenin kontrol edilebildiğini göstermektedir (Savaşır ve Şahin 1997). Araştırmamızdaki örneklem grubunda alfa değerleri, sürekli öfke alt boyutunda 0.77; öfkeyi kontrol alt boyutunda 0.80; öfkeyi dışa vurma alt boyutunda 0.72 ve öfkeyi içte tutma alt boyutunda 0.61 olarak saptanmıştır. Aracın ülkemizdeki güvenilirlik çalışmaları Özer (1994) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ölçek çeşitli örneklem gruplarına uygulanmış ve iç tutarlık katsayıları ile ilgili yapılan araştırmalarda sürekli öfke ölçeğinin alfa değerleri 0.67 ile 0.92; öfkeyi kontrol etme ölçeğinin alfa değeri 0.80-0.90; öfkeyi dışa vurma ölçeğinin alfa değeri 0.69-0.91 ve öfkeyi içte tutma ölçeğinin alfa değeri 0.58-0.76 arasında bulunmuştur (Savaşır ve Şahin 1997). Bu veriler çalışmamızda elde edilen değerlere benzer niteliktedir. Dolayısı ile SÖ-ÖTÖ çalışmamız için güvenilir bir ölçme aracıdır.

UCLA Yalnızlık Ölçeği (UCLA-YÖ): UCLA (University of California, Los Angeles) Yalnızlık Ölçeği, Russell, Peplau ve Ferguson (1978) tarafından geliştirilmiştir. 4’lü Likert tipinde hazırlanan ölçek, yalnız insanların yaşantılarını nasıl tanımladıklarını yansıtan 20 ifadeden oluşmaktadır. Ölçek daha sonra Russell, Peplau, ve Cutrona (1980) tarafından ve son olarak da Russell (1996) tarafından revize edilmiştir. Ölçeğin son halinde itemlerin yarısı olumlu yarısı da olumsuz olacak şekilde düzenlenmiştir. Dolayısı ile ölçekteki 10 madde (1, 5, 6, 8, 9, 10, 15, 16, 19, 20) tersine puanlanan madde olduğundan, puanlanması tersine çevrilerek yapılmakta; geriye kalan 10 madde (2, 3, 4, 7, 11, 12, 13, 14, 17, 18) düz puanlanmaktadır. UCLA-YÖ’den alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan ise 80’dir (Demir 1989). Ölçekten alınan yüksek puan yüksek yalnızlık düzeyine, düşük puan düşük yalnızlık düzeyine işaret etmektedir. Ayrıca

elde edilen sürekli puanlar sınıflandırılarak; 20-34 arasında puanlar düşük, 35-48 arasında puanlar orta, 49 ve üstündeki puanlar yüksek derecede yalnızlık olarak değerlendirilmektedir (Akgün 2001).

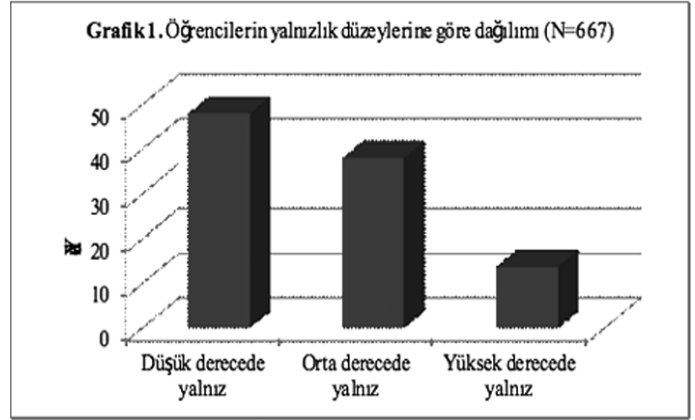
Ölçeğin Türkçeye uyarlaması, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ilk defa Yaparel (1984) tarafından yapılmıştır. Bir başka uyarlama çalışmasında, Demir (1989) ölçeğin yalnızlıktan yakının ile yakınmayanı ayırt etmede yeterli olup olmadığını sınamıştır. Russell ve ark. (1980), UCLA Yalnızlık Ölçeğinin iç tutarlılık katsayısını 0.94 olarak bulmuşlardır. Bu araştırmada Cronbach Alpha katsayısı 0.90 olarak bulunmuş ve bu sonuç elde edilen verilerin güvenilir olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma verilerinin toplandığı okul müdürlüklerinden, çalışmanın amaç ve kapsamını içeren bir bilgi formu ile başvurulmuş ve izin alınmıştır. Örnekleme oluşturan öğrencilere çalışmanın amaç ve yararları, çalışmadaki rolleri açıklanmış, veri toplama formları üzerine isim yazmamaları söylenmiş, araştırmaya katılmaya isteklilik, gönüllülük ilkesine özen gösterilerek sözlü onam/onayları alınmıştır.

Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Araştırmada anket formlarından elde edilen veriler, Stastical Package for Social Science for Windows (SPSS 17.0) paket programı kullanılarak oluşturulan veri tabanına kaydedilmiş ve bu program ile verilerin analizi yapılmıştır. Veri analizinde, ordinal değişkenler aritmetik ortalama ve standart sapma, minimum, maksimum, ortanca değerler olarak, nominal değişkenler ise frekans ve yüzde olarak değerlendirilmiştir; ordinal değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Pearson Correlation Tekniği, iki grup ortalaması arasındaki farkın belirlenmesinde Independent Samples Test, ikiden fazla grupların ortalamaları arasındaki farkın belirlenmesinde One-Way ANOVA yöntemleri kullanılmış ve anlamlı farkın bulunduğu durumlarda Tukey HSD yönteminden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin bireysel özellikleri, öfke ve öfke ifade tarzları, yalnızlık düzeylerine ilişkin bulgular bu bölümde iki başlık altında incelenmiştir.

Öğrencilerin bireysel özellikleri, öfke ve öfke ifade tarzları ve yalnızlık düzeyleri

Öğrencilerin bireysel özellikleri çoğunluğu oluşturan gruplar açısından incelendiğinde; %88.6'sının kız, yaş ortalamasının 20.57 (SS=1.98), %96.3'ünün bekâr, %59.1'inin gelirinin giderlerini karşıladığı, %65.4'ünün ebellek/hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği saptanmıştır (Tablo 4).

Öğrencilere 7 aşamalı yatay bir visüel analog skala (VAS) üzerinde (1 olumsuz, 7 ise olumlu fiziksel görünümü ifade etmekte) fiziksel görünümünü nasıl değerlendirdikleri sorulduğunda %32.4'ü 5'i, %30.6'sı 4'ü işaretlemiş ve ortalamanın 4.55 (SS=1.28) olduğu saptanmıştır. Araştırma kapsamına alınan öğrencilere mezun olduktan sonra nasıl bir hemşire/ebe olacağını düşünüyorsunuz sorusu sorulmuştur. 1'de sıradan bir hemşire olacağım, 7'de ise mükemmel bir hemşire olacağım ifadelerinin yer aldığı 7 aşamalı yatay bir VAS üzerinde yanıtlarını işaretlemeleri istendiğinde; %35.2'sinin 6'yı, %27.6'sının 5'i, %22.0'sinin ise 7'yi işaretlediği saptanmış ve ortalama 5.58 (SS=1.13) olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin SÖ-ÖTÖ ve UCLA-YÖ Puanlarının Dağılımı (N=667)

SÖ-ÖTÖ ve UCLA-YÖ	Ölçeğin Puan Dağılımı	Min-Maks	Ortanca	Ort±SS
Sürekli Öfke	10-40	10-39	21.00	21.61±5.18
Kontrol altına alınmış öfke	8-32	8-32	21.00	21.59±4.73
Dışavurulmuş öfke	8-32	8-32	16.00	16.68±3.92
Bastırılmış öfke	8-32	8-32	18.00	17.74±3.89
UCLA-YÖ	20-80	20-76	35.00	36.28±10.01

Tablo 3. Öğrencilerin SÖ-ÖTÖ, UCLA-YÖ, Fiziksel Görünüm ve Mesleki Hedef Öz-Değerlendirme Puanlarının ilişkisi (N=667)

	Sürekli Öfke	Kontrol altına alınmış öfke	Dışavurulmuş öfke	Bastırılmış öfke	UCLA-YÖ	Fiziksel Görünüm
Kontrol altına alınmış öfke	-0.357**	-				
Dışavurulmuş öfke	0.577**	-0.404**	-			
Bastırılmış öfke	0.347**	0.040	0.268**	-		
UCLA-YÖ	0.155**	-0.187**	0.147**	0.294**	-	
Fiziksel Görünüm	0.012	0.079*	0.017	-0.077*	-0.235**	-
Meslekî Hedef	-0.049	0.196**	-0.140**	-0.150**	-0.288**	0.335**

* Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlıdır

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır

Öğrencilerin sürekli öfke düzeyi puan ortalamasının 21.61 (SS=5.18); öfke tarzı ölçeğinin kontrol altına alınmış öfke alt boyutunun puan ortalamasının 21.59 (SS=4.73); dışavurulmuş öfke alt boyutunun puan ortalamasının 16.68 (SS=3.92); bastırılmış öfke puan ortalamasının 17.74 (SS=3.89), UCLA-YÖ puan ortalamasının 36.28 (SS=10.01) olduğu görülmüştür (Tablo 2). Ayrıca öğrencilerin %48.1'inin (n=321) düşük, %38.1'inin (n=254) orta, %13.8'inin (n=92) yüksek derecede yalnızlık yaşadıkları belirlenmiştir (Grafik 1).

Öğrencilerin bireysel özellikleri, öfke ve öfke ifade tarzları ve yalnızlık düzeyleri ilişkisi

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerde sürekli öfke puanlarının öfke ifade tarzlarını ve UCLA-YÖ puanlarını istatistiksel anlamlılıkla etkilediği saptanmıştır ($p<0.01$). Buna göre öğrencilerin sürekli öfke puanları yükseldikçe kontrol altına alınmış öfke puanları düşmekte, fakat dışavurulmuş ve bastırılmış öfke ile UCLA-YÖ puanları yükselmektedir. Kontrol altına alınmış öfke, bastırılmış öfke ile istatistiksel anlamlılık taşıyan bir ilişki göstermezken ($p>0.05$); dışavurulmuş öfke ve UCLA-YÖ puanlarını istatistiksel olarak anlamlı ters yönde bir ilişki ile etkilemiştir ($p<0.01$). Dışavurulmuş öfke puanları ile bastırılmış öfke ve UCLA-YÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($p<0.01$). Öte yandan öğrencilerin bastırılmış öfke puanları arttıkça UCLA-YÖ puanları istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde artmaktadır ($p<0.01$) (Tablo 3).

Öğrencilerin kendi fiziksel görünümünü değerlendirme puanları ile kontrol altına alınmış öfke puanları arasında istatistiksel anlamlılık taşıyan bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Buna göre öğrenciler kendilerini fiziksel olarak beğendikçe öfkelerini kontrol altına alabilmektedir. Öte yandan fiziksel görünüm

mün öz-değerlendirilme puanları ile bastırılmış öfke ($p<0.05$) ve UCLA-YÖ ($p<0.01$) puanları arasında ters yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin mezun olduktan sonra nasıl bir hemşire/ebe olacakları konusundaki düşüncelerini gösteren puanlar ile öfke ifade tarzları, UCLA-YÖ ve fiziksel görünümün öz-değerlendirilmesi puanları arasında istatistiksel anlamlılık taşıyan bir ilişki saptanmıştır ($p<0.01$). Öğrencilerin kontrol altına alınmış öfke ve fiziksel görünümün öz-değerlendirilmesi puanları arttıkça kendilerinin iyi bir hemşire olacaklarını düşündükleri görülmüştür. Fakat dışavurulmuş ve bastırılmış öfke, UCLA-YÖ puanları arttıkça öğrencilerin “gelecekte vasat bir hemşire olacağı” şeklinde düşündükleri belirlenmiştir (Tablo 3).

Öğrencilerin cinsiyetinin dışavurulmuş öfke ve UCLA-YÖ puanlarını istatistiksel anlamlılıkla etkilediği saptanmıştır ($p<0.05$) ve erkeklerin hem dışavurulmuş öfke hem de UCLA-YÖ puanları kızlardan yüksek bulunmuştur (Tablo 4).

Öğrencilerin yaş değişkeninin öfke ve öfke ifade tarzı ile UCLA-YÖ puanları üzerindeki etkisi; yaş değişkeni hem nominal veri haline getirilerek hem de ordinal veri olarak incelenmiştir. Öğrencilerin yaş yılı grupları tablo 4’de görülmektedir ve yaş yılı gruplarına göre kontrol altına alınmış ($p<0.01$), dışavurulmuş öfke ($p<0.05$) ve UCLA-YÖ ($p<0.01$) puanları arasındaki farkta istatistiksel anlamlılıklar bulunmuştur. Bu fark Tukey HSD ile incelendiğinde; kontrol altına alınmış ($p=0.008$), dışavurulmuş ($p=0.023$) öfke ve UCLA-YÖ ($p=0.004$) puanlarının sadece 17-19 ve 20-22 yaş grupları arasında istatistiksel anlamlılıkla farklılık taşıdığı saptanmıştır. Öğrencilerin yaş yılı ile öfke-öfke ifade tarzı ve UCLA-YÖ puanları arasındaki ilişki incelendiğinde; öğrencinin yaş yılı arttıkça kontrol altına alınmış öfke puanlarının düştüğü ($p<0.05$), fakat UCLA-YÖ puanlarının arttığı ($p\leq 0.01$) görülmüştür (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencilerin SÖ-ÖTÖ, UCLA-YÖ, Fiziksel Görünüm ve Meslekî Hedef Öz-Değerlendirme Puanlarının ilişkisi (N=667)

Bireysel Özellikler	n	%	Sürekli öfke Ort.±SS	Kontrol altına alınmış öfke Ort.±SS	Dışavurulmuş öfke Ort.±SS	Bastırılmış öfke Ort.±SS	UCLA-YÖ Ort.±SS
Cinsiyet							
Kız	591	88.6	21.54±5.15	21.71±4.75	16.56±3.86	17.70±3.93	35.98±10.06
76	76	11.4	22.12±5.44	20.64±4.54	17.61±4.23	18.05±3.56	38.62±9.42
Yaş grupları (Yıl)							
17-19	199	29.8	21.22±5.36	22.45±4.84	16.06±3.92	17.31±3.83	34.30±9.45
20-22	392	58.8	21.81±4.96	21.23±4.55	16.95±3.92	17.95±3.86	37.07±10.20
23 and ?	76	11.4	21.61±5.80	21.22±5.12	16.87±3.75	17.76±4.14	37.41±9.90
Yaş (Ortalama±SS)	20.57±1.98 (17-34)		r=0.03 p=0.52	r=-0.09 p=0.02	r=0.06 p=0.11	r=0.05 p=0.23	r=0.10 p=0.01
Medenî durum							
Bekâr	642	96.3	21.63±5.22	21.64±4.79	16.68±3.96	17.79±3.89	36.35±10.05
Evli	25	3.7	21.16±4.17	20.48±2.74	16.68±2.64	16.52±3.74	34.40±9.06
Eğitim gördüğü okul							
Hemşirelik Yüksekokulu	381	57.1	21.25±5.20	21.35±4.69	16.74±3.95	17.88±4.02	37.54±10.31
Sağlık Yüksekokulu	152	22.8	22.34±5.10	21.70±4.95	16.62±4.06	17.76±3.68	35.50±9.38
Hemşirelik	134	20.1	21.81±5.16	22.15±4.57	16.56±3.67	17.30±3.72	33.57±9.28
Sağlık Yüksekokulu Ebelik			F=2.56 p=0.08	F=1.47 p=0.23	F=0.13 p=0.88	F=1.13 p=0.32	F=8.57 p=0.000
Okuldaki sınıfı							
1. sınıf	207	31.0	21.18±5.08	22.41±4.89	15.87±3.70	17.25±3.71	35.19±9.77
2. sınıf	187	28.0	21.09±4.91	21.51±4.55	16.74±3.87	17.60±3.96	36.59±9.42
3. sınıf	143	21.4	22.69±5.25	21.06±4.68	17.15±3.86	18.27±3.78	37.25±10.70
4. sınıf	130	19.5	21.85±5.50	21.00±4.67	17.35±4.19	18.13±4.09	36.50±10.40
			F=3.31 p=0.02	F=3.41 p=0.02	F=5.01 p=0.002	F=2.50 p=0.06	F=1.34 p=0.26
Ekonomik gelirin giderlerini karşılama durumu							
Evet	394	59.1	21.89±5.29	21.36±4.58	17.02±3.98	17.68±3.95	35.89±9.79
Hayır	273	40.9	21.21±5.01	21.93±4.94	16.19±3.77	17.82±3.79	36.85±10.32
			t=1.66 p=0.10	t=-1.54 p=0.12	t=2.70 p=0.007	t=-0.48 p=0.63	t=-1.22 p=0.22
Hemşirelik / Ebelik mesleğini isteyerek seçme durumu							
Evet	436	59.1	21.28±4.95	21.57±4.62	16.52±3.91	17.56±3.91	35.78±9.83
Hayır	231	40.9	22.23±5.55	21.63±4.95	16.98±3.92	18.08±3.82	37.22±10.31
			t=2.20 p=0.03	t=-0.14 p=0.89	t=-1.45 p=0.15	t=-1.67 p=0.10	t=-1.76 p=0.08

Öğrencilerin medeni durum değişkeninin öfke ve öfke ifade tarzı ile UCLA-YÖ puanlarını istatistiksel anlamlılıkla etkilemediği saptanmıştır ($p>0.05$, Tablo 4).

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin okullara göre öfke ve öfke ifade tarzı ile UCLA-YÖ puanları

incelendiğinde; sadece UCLA-YÖ puanlarında gruplar arası farkta istatistiksel anlamlılık bulunmuştur ($p<0.001$, Tablo 4). Buna göre sadece hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin UCLA-YÖ puanları ebelik bölümü öğrencilerinden istatistiksel anlamlılıkla daha yüksektir ($p=0.000$).

Öğrencilerin okuldaki sınıfına göre sürekli ($p<0.05$), kontrol altına alınmış ($p<0.05$) ve dışavurulmuş ($p<0.01$) öfke puanları arasında istatistiksel anlamlılıklar taşıyan farklar bulunmuştur (Tablo 4). Buna göre 3. sınıf öğrencilerinin sürekli öfke puanları 1. ($p=0.037$) ve 2. ($p=0.026$) sınıf öğrencilerinden istatistiksel olarak daha yüksektir. Öte yandan 1. sınıf öğrencilerinin kontrol altına alınmış öfke puanları 3. ($p=0.041$) ve 4. ($p=0.038$) sınıf öğrencilerinden istatistiksel anlamlılıkla daha yüksektir. Tam tersine 1. sınıf öğrencilerinin dışavurulmuş öfke puanları 3. ($p=0.013$) ve 4. ($p=0.004$) sınıf öğrencilerinden istatistiksel olarak daha düşüktür.

Öğrencilerin ekonomik durumunun dışavurulmuş öfke puanlarını istatistiksel anlamlılıkla etkilediği saptanmış ($p<0.01$) ve gelirinin giderlerini karşıladığını ifade eden öğrencilerin dışavurulmuş öfke puanları diğer gruptan yüksek bulunmuştur (Tablo 4).

Öğrencilerin hemşirelik/ebelik mesleğini isteyerek seçme değişkeninin sürekli öfke puanlarını istatistiksel anlamlılıkla etkilediği ($p<0.05$) ve bu mesleği isteyerek seçen öğrencilerin sürekli öfke puanlarının, mesleği isteyerek seçmediğini ifade eden gruptan düşük olduğu görülmüştür (Tablo 4).

TARTIŞMA

Ülkemizde üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalar, öfkenin bireylerin kişisel ve sosyal uyumu üzerinde olumsuz etkilerinin olduğunu göstermektedir (Akdoğan 2007; Koçak 2008). Öte yandan alışlagelen sosyal ilişkilerin bozulduğu ve yerine yenilerinin kurulmaya çalışıldığı bu geçiş döneminde, birçok öğrencinin geçici yalnızlık yaşadığı düşünülmektedir. Bu konuda yapılan araştırma bulgularına göre üniversite öğrencileri, sosyal ilişki standartlarını ve beklentilerini yaşlılardan daha yüksek tuttukları için yalnızlığı onlardan daha yoğun yaşamaktadır (Öksüz 2005). Bu yüzden yalnızlık duygusunun üniversite öğrencileri arasında oldukça yaygın olduğu görülmektedir. Öfke ve yalnızlık duygularının sağlık ekibinin önemli bir paydaşı olan hemşirelik ve ebelik öğrencilerinde irdelenmesi ve saptanan sonuçlarla, sorun belirleme ve çözüm stratejileri oluşturma çalışmaları; hem öğrencinin kendisi adına hem de mezun olduktan sonra sağlık bakımı hizmetinden yararlanacak kişi/ler adına önem taşıdığı düşünülmektedir.

Bu çalışmadaki öğrencilerin sürekli öfke düzeyleri ve öfke ifade tarzları, ölçekten alınabilecek minimum ve maksimum puan (sürekli öfke düzeyi için 10-40, öfke ifade tarzlarının her biri için 8-32) aralı-

ğında incelendiğinde çok yüksek ya da çok düşük olmadığı görülmektedir. Öte yandan öğrencilerin sürekli öfke puanlarına göre öfke ifade tarzları puanları incelendiğinde; öğrencilerin sürekli öfke yaşadıkları fakat bu öfkeyi kontrol edebildikleri sonucuna ulaşılabilmektedir. Bu sonuç, araştırma kapsamındaki grubun yaş dönemleri itibari ile son ergenlik döneminde olmaları ve öfke duygusunun bu dönemde en yoğun yaşanan duygulardan biri olması literatür bilgisi ile uyumludur (Duy 2003, Duran ve Eldeleklioğlu 2005, Kesen ve ark. 2007, Koçak 2008, Şahin ve Batıgün 2009, Adana ve Arslantaş 2011). Öte yandan bu genç grubun öfkesini kontrol edebilmesinin, üniversite eğitiminin kazandırdığı entelektüel becerilerin yanı sıra hemşireliğin felsefesi ve değerleri ile de açıklanabileceği düşünülmektedir. Nitekim elde edilen sonuçlar, daha önce ülkemizde üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda öfke bulgularına da benzerlik göstermektedir (Sala 1997, Akdoğan 2007). Ayrıca Kaya ve Solmaz (2009), Bayrı ve Kelleci (2009) hemşireler ile yaptıkları çalışmalarda kontrol altına alınmış öfke puan ortalamalarının diğer öfke tarzı alt boyutları puanlarından yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Bireyin yaşadığı öfke duygusunun sıklığı, şiddeti ve süresi, hem bireyin kendisi hem de çevresindeki insanlar için önemlidir. Bu nedenle bireyin kendisini doğru bir şekilde algılayıp öfke durumunun ve davranışlarının farkında olması son derece önemlidir (Bayrı ve Kelleci 2009). Aslında hemşire grubunda sürekli öfke puanlarının, ölçeğin puan sınırı ortalamasına yakın olmasına karşın, öfke tarzı alt boyutlarında en yüksek puan ortalamasının “kontrol altına alınmış öfke” boyutunda olması; hemşirenin yoğun çalışma temposuna karşın sâhip olduğu mesleki felsefe ve değerler ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Hemşirelik mesleği sağlık hizmetine gereksinimi olan birey ve/veya yakınlarına kesintisiz hizmet veren tek sağlık disiplini. Özellikle yataklı sağlık bakımı kurumlarında sağlık sorunu olan bireyin en kolay ulaşabildiği ve 24 saat sürekli hastanın yanında bulunan sağlık ekibi üyesi hemşirelerdir. Bu zor ve yorucu sorumluluk durumunda hemşireler sürekli öfke duygusu yaşamakta, öte yandan hemşirelik eğitimlerinin ilk yılından itibaren kazandıkları ve geliştirdikleri hemşireliğin temel felsefesi olan holistik ve hümanistik bakış açısı ile bu öfke duygusunu kontrol edebilmeleri yapılan araştırma sonuçlarını ışık tutmaktadır.

Bu çalışmada öğrencilerin %51.9'unun orta ve yüksek düzeyde yalnızlık yaşadığı saptanmıştır. Ülkemizde Odacı (1994), üniversite öğrencilerinin %48.8'nin yalnızlık yaşadığını ve yine %40.8'nin ya-

kın ilişkiler kurmakta güçlük yaşadığını bulmuştur. Elde edilen bu değerler, birçok üniversite öğrencisinin üniversite ortamının gerek arkadaşlık gerekse yakın ilişkiler geliştirmeye oldukça elverişli olmasına rağmen yalnızlık yaşadığını göstermektedir. Yalnızlık niceliksel bir sorun olmaktan çok, niteliksel bir sorundur. Sahip olunan ilişki sayısı, diğer kişilerle birlikte olma sıklığından çok, bireyin mevcut ilişkilerinden ne derece doyum sağladığı, ilişkilerini nasıl değerlendirdiği bireyin yalnızlık duygusu yaşamada belirleyici etken olabilmektedir. Bu nedenle, bireyin yalnızlık yaşantısını değerlendirirken, nesnel kriterlerden çok, birey için önemli olan öznel, içsel ölçütlerle başvurulmalıdır (Duy 2003). Diğer bir deyişle üniversite öğrencilerinin yalnızlık duyguları irdelenmeli, "beni kimse anlamıyor" gibi sık kullanılan ifadeler dikkate alınmalıdır. Bu yaklaşımlarla aynı zamanda çağımızın önemli bir sorunu olan yalnızlığın çözümlenebileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada sürekli öfke duygusu yaşayan ve öfkelerini kontrol etmekte zorlanan öğrencilerin, öfkelerini daha fazla dışavurduğu veya bastırdığı ve aynı zamanda kendisini daha çok yalnız hissettiği saptanmıştır. Öfkelerini kontrol edemeyen ve sürekli öfke yaşayan öğrencilerin iletişimi engelleyici, uygun ve doğru olmayan, şiddet içeren davranışlar gösterdikleri için arkadaş çevresinden dışlandığı ve yalnızlaştığı düşünülebilir. Bu bağlamda, öfke kontrolünün yalnızlık duygusu yaşama ile anlamlı ilişki göstermesi beklenen bir sonuç olarak değerlendirilmelidir. Doğal olarak bu sonuçlar daha önce yapılmış çalışma verileri ile de paralel niteliktedir (Bıyık 2004, Koçak 2008). Ayrıca bu çalışmada, fiziksel görünümünü beğenen öğrencilerin öfkelerini daha iyi kontrol edebildikleri ve öfkelerini bastırmadıkları, yalnızlık duygusunu yaşamadıkları, iyi bir hemşire/ebe olacağını düşündükleri saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin mezun olduktan sonra nasıl bir hemşire/ebe olacakları konusundaki düşüncelerinin olumu olması durumunda öfkelerini kontrol edebildikleri, dışavurmadıkları, bastırmadıkları ve yalnızlık duygusunu yaşamadıkları görülmüştür. Elde edilen bu ilişkiler beklenen sonuçlardır ve bireyin kendisi ile barışık olmasının yanısıra mevcut şartlarda geleceğe umutla bakması, öfke duygusunun olumlu bir enerjiye dönüştürülmesinde büyük rol oynamaktadır.

Bu çalışmada erkeklerin öfkelerini kızlardan daha fazla dışavurdukları ve yalnızlık duygusu yaşadıkları belirlenmiştir. Karaca ve Şahin (2011) yaptıkları araştırmada görme engelli erkek ergenlerin kız ergenlere göre daha yüksek sürekli öfke, öfkeyi dışa vurma ve içte tutma puanları aldıklarını ifade

etmişlerdir. Ülkemizde erkeklerin öfkelerini ifade etmeleri, kadının ise öfkelerini göstermemesi maalesef artık doğal kabul edilmekte ve birçok araştırma bu sonucu göstermektedir. Dolayısı ile bu çalışmadaki ilgili verinin toplumsal kültürün bir yansıması olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin yaş yılı arttıkça öfkelerini kontrol edemediği ve yalnızlık duygusunun arttığı belirlenmiştir. Daha önce öğrencilerin öfkelerini kontrol etme özellikleri azaldıkça yalnız kaldıkları diğer bir ilişkilendirmede vurgulanmıştı. Bu durumda yaşın da etkisinin olması irdelenmesi gereken başka bir yön olduğunu göstermektedir. Öte yandan Kesen ve arkadaşlarının (2007) ergenler ile yaptıkları çalışmada da, benzer olarak ergenlerin yaşları ilerledikçe sürekli öfke ve bu öfkelerini dışa yansıtmalarında önemli düzeyde artma görüldüğü vurgulanmaktadır. Bu sonuçlar, bireyin yaşı ilerledikçe artık kendi sorumluluğunu alması yönündeki yaşadığı kaygılarla ilişkilendirileceği düşünülebilir.

Bu çalışmada 3. sınıf öğrencilerinin sürekli öfke puanları 1. ve 2. sınıf öğrencilerinden yüksek; 1. sınıf öğrencilerinin kontrol altına alınmış öfke puanları 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden yüksek; 1. sınıf öğrencilerinin dışavurulmuş öfke puanları 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden düşük bulunmuştur. Bu sonuç, "öğrencilerin yaş yıllarının arttıkça kontrol altına alınmış öfke puanlarının düştüğü" sonucunda olduğu gibi öğrencilerin sınıf düzeyleri de ilerledikçe yaş yılları da artmakta ve kendi sorumluluğunun artması, artık öğrenciliğin yavaş yavaş sona ererek o mesleği icra edecek bir meslek üyesi olma aşamasına geçeceği yönündeki yaşadığı kaygıların da paralel olarak artış gösterdiği düşünülebilir. Nitekim, bu neden ile öğrencilerin kontrol altına alınmış öfke puanlarında düşme, dışavurulmuş öfke ve sürekli öfke puanlarında yükselme olduğu görüşüne varılabilir.

Bu çalışmada hemşirelik/ebelik mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin sürekli öfke puanları mesleği isteyerek seçmediğini ifade eden gruptan düşük bulunmuştur. İnsanın yaşamının en önemli dönüm noktalarından biri meslek seçimidir. Meslek seçimi, o bireyin yaşam biçimini de seçmesi demektir. Birey; yetenek, ilgi ve istekleri doğrultusunda seçtiği meslek alanında yaşamı boyunca başarılı, verimli ve mutlu olur. Ancak rastgele seçim yaptığında başarısız, verimsiz ve mutsuz olur (Sarıkaya ve Khorshid 2009). Çalışmamızın sonuçlarının bu literatür bilgisi ile açıklanabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ

Bu araştırmadan elde edilen veriler sonucunda; hemşirelik/ebelik öğrencilerinin sürekli öfke yaşamasına karşın öfke ifade tarzı içinde en yoğun öfkeyi kontrol etme tarzını kullandıkları, önemli bir oranının yalnızlık duygusu yaşadığı; sürekli öfke puanları ile öfke ifade tarzı puanlarının öte yandan öfke ile yalnızlığın ilişkili olduğu; kendini fiziksel olarak beğenen ve gelecekte iyi bir hemşire/ebe olacağını düşünen öğrencilerin öfke enerjisini olumlu bir şekilde kullandıkları ve yalnızlık duygusunu yaşamadıkları, erkek öğrencilerin öfkesini daha fazla dışavurduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda öfke duygusunun kaçınılmaz hatta yaşanılması gereken bir duygu olduğu, hemşirelik/ebelik öğrencilerinin öfke enerjisini olumlu bir şekilde kullanmaları için rehberliğin arttırılması gerektiği ve böylece yalnızlık da dahil bir çok sorunun çözümlenebileceği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Adana F, Arslantaş H (2011) Ergenlikte öfke ve öfkenin yönetiminde okul hemşiresinin rolü. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi; 12: 57-62.
- Akdoğan R (2007) Farklı Cinsiyet Rollerine Sahip Üniversite Öğrencilerinin Öfke Yaşama Biçimleri ve Utangaçlık Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akgün E (2001) Huzurevlerinde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Algıladıkları Yalnızlık Duyguları ve Yaşam Kaliteleri Üzerine Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı.
- Aştı N, Acar G, Bağcı H, Bağcı İ (2005) Sağlık bakım profesyoneli olarak yetişecek öğrencilerin ruhsal durumları ve yaklaşımlar. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi; Güz(15): 25-35.
- Bayrı F, Kelleci M (2009) Hemşirelerin sürekli öfke ve öfke ifade tarzları ile genel sağlık durumları arasındaki ilişki. Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi; 1: 65-70.
- Bıyık, N (2004) Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Duygularının Kişisel ve Sosyal Özellikleri Öfke Eğilimleri Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir A (1989) UCLA yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. Psikoloji Dergisi; 7: 14-18.
- Duran Ö, Eldeleklioğlu J (2005) Öfke kontrol programının 15-18 yaş arası ergenler üzerindeki etkililiğinin araştırılması. GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi; 25: 267-280.
- Duy B (2003) Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım Dayalı Grupla Psikolojik Danışmanın Yalnızlık ve Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Üzerine Etkisi. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karaca S, Şahin AO (2011) Görme engelli ergenlerin öfke düzeyi ve öfke ifade tarzlarının incelenmesi. New/Yeni Symposium Journal; 49: 195-200
- Karaoğlu N, Avaroğlu S, Deniz ME (2009) Yalnız mısın? Selçuk Üniversitesi öğrencilerinde yalnızlık düzeyi ile ilgili bir çalışma. Marmara Medical Journal; 22: 19-26.
- Kaya N, Solmaz Ş (2009) Bir üniversite hastanesinin kulak burun boğaz kliniğinde çalışan hemşirelerin öfke ve öfke ifadesi. Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi; 1: 56-64.
- Kesen NF, Deniz ME, Durmuşoğlu N (2007) Ergenlerde saldırganlık ve öfke düzeyleri arasındaki ilişki: Yetiştirme yurtları üzerinde bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi; 17: 353-364.
- Koçak E (2008) Ergenlerde Yalnızlığın Yordanmasında Benlik Saygısı, Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Odacı H (1994) Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi öğrencilerinin yalnızlık, benlik-saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme düzeylerinin ve bu düzeyler arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öksüz Y (2005) Duyguların açılması eğitiminin üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerine etkisi. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi; 6: 185-195.
- Özer AK (1994) Sürekli öfke ve öfke ifadesi tarzı (öfke tarzı) ölçekleri ön çalışması. Türk Psikoloji Dergisi; 9: 26-35.
- Russell D (1996) The UCLA Loneliness Scale (Version 3): Reliability, validity, and factor structure. J Pers Assess; 66: 20-40.
- Russell D, Peplau LA, Cutrona CE (1980) The revised UCLA Loneliness Scale: Concurrent and discriminant validity evidence. Journal of Personality and Social Psychology; 39: 472-480.
- Russell D, Peplau LA, Ferguson ML (1978) Developing a measure of loneliness. J Pers Assess; 42: 290-294.
- Sala G (1997) Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Öğrencilerinin Öfke İfade Biçimlerinin İncelenmesi. Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Sarıkaya T, Khorshid L (2009) Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite Öğrencilerinin meslek seçimi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi; 7: 393-423.
- Savaşır I, Şahin NH (1997) Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler. Türk Psikologlar Derneği Yayınları No.9, Ankara: Özyurt Matbaacılık, 71-78.
- Soykan Ç (2003) Öfke ve öfke yönetimi. Kriz Dergisi; 11: 19-27.
- Spielberger CD, Johnson EH, Russel FS, Crane RJ, Jacobs GA, Worden TJ. Assessment of anger: the state trait anger scale. JN Butcher, CD Spielberger (eds), Advances in Personality Assessment, vol. II. Hillsdale NJ, LEA, 159-187.
- Şahin NH, Batıgün AD (2009) Lise ve üniversite öğrencilerinde intihar riskini belirlemeye yönelik bir modelin sınanması. Türk Psikiyatri Dergisi; 20(1): 28-36.
- Yaparel R (1984) Sosyal İlişkilerdeki Başarı ve Başarısızlık Nedenlerinin Algılanması ile Yalnızlık Arasındaki Bağlantı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaşar MR (2007) Yalnızlık. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi; 17: 237-260.
- Yılmaz E, Yılmaz E, Karaca F (2008) Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. Genel Tıp Derg; 18: 71-79.